

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 8 K, za pol leta 4 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 8-50 K, za Ameriko 9-50 K.

List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Iz državnega zbora.

Dne 16. julija se je sešel državni zbor, a brez vladne večine. Opozicija, ki jo tvorijo Čehi, Jugoslovani, Poljaki, nemški socijalni demokratje in štirje Italijani, šteje 247 poslancev, vladna manjšina pa 210 glasov. Ob otvoritvi je govoril ministrski predsednik dr. pl. Seidler. Glede zunanje politike se je skliceval na ravnokar objavljene izjave grofa Buriana, ki se popolnoma krijejo z nemškim stališčem in so vse prej nego miroljubne; glede notranje politike pa se je odkrito in brezpogojno postavil na stran nemškonacionalnih strank in rekel, da gre Nemcem v Avstriji prednostno stališče pred drugimi narodi; Nemci so navdušeno ploskali. — Vlada je med drugim preložila zakon o splošni delovni dolžnosti za časa vojne in mirovne pogodbe z vzhodnimi deželami. Čehi so vložili predlog za obtožbo Seidlerjevega ministrstva, ki jo je podpisal tudi Jugoslovanski klub. Jugoslovanski klub je vložil 52 interpelacij, med temi mnogo splošno važnih: za takojšnjo uvedbo mirovnih pogajanj, o razširjenju zveze z Nemčijo, o protiustavni ratifikaciji vzhodnega miru itd. V imenu Jugoslovanskega kluba je govoril v prvi seji dr. Vrstošek. — Zbornica je sklenila, da se takoj prične prvo branje šestmesečnega proračunskega provizorija. 17. t. m. se je vršila druga seja; zastopnik Poljskega kola dr. Tertil je izjavil, da hočejo Poljaki, naj se sklene mir od naroda; ostro je obsodil Seidlerjev govor. Italijan Conci je izjavil, da bo glasoval proti proračunu in za obtožbo ministrov. — 18. t. m. je zbornica nadaljevala proračunsko razpravo. V imenu Jugoslovana je podal izjavo dr. Smodlaka. Poslanca dr. Korošec in Stanek sta se na pristojnih mestih zavzela za nujno rešitev draginjske doklade učiteljstvu. — Na pobudo poslanca Jarca se je v parlamentu ustanovila agrarna zveza nenemških strank. — Poslanci Jugoslovanskega kluba: dr. Ravnihar, vitez Pogačnik, Jarc, Fon, Benkovič in Gostinčar so se oglasili 19. julija skupno z večimi češkimi poslanci pri domobranskem ministru Czappu in mu izročili obširno pröme-

morijo o vojaških oprostitev. Minister je odgovarjal na vsa vprašanja precej ugodno. Izjavil je med drugim, da se bo potegoval za kar najhitrejšo odpuščitev letnikov 1867 do 1869, ki bi morali vsled cesarskega povelja biti itak že koncem leta odpuščeni. Deloval bo tudi na odpuščitev letnika 1870 in na vsaj začasno oprostitev onih črno-vojniki iz let 1871 do 1873, ki niso zmožni za službo v bojni črti. Oddelek za oprostitev je pridelen odslej, v kolikor pridejo v poštev oprostitev kmetijskih delavcev, poljedelskemu ministrstvu. Ministrstvo bo ugodno reševalo tudi oprostilne prošnje onih obrtnikov, ki delajo za kmetijske obrate. Minister je naposled izjavil, da nemški poslanec, ki so bili v enaki zadevi pri njem, ni dal nikakih posebnih zagotovil, ampak jim je tudi razložil samo splošne smernice, katerih se hoče vlada držati. Poslanec Fonu je naposled še obljubil, da se bodo oblasti še prav posebno ozirale na one prošnje, ki pridejo v poštev za obnovitev Goriške. Pri posvetovanjih je bil navzoč tudi poljedelski minister grof Sylva-Tarouca.

Predsednik dr. Gross naznani: Dobil sem obvestilo, da je ministrski predsednik dr. Seidler s celo vlado podal ostavko in da je bila ostavka sprejeta; vlada bo vodila vladne posle dalje. Parlamentarni običaj zahteva, da bi razprave zbornice odgodili. Vendar pa mislim, da se more predmet, ki je v razpravi, z ozirom na njegovo bistvo, vsekakor končati. Tudi mislim, da more rešiti gotove nepolitične stvari, saj je vladi poverjeno nadaljnje vodstvo poslov. Z ozirom na kratki čas predlagam torej prihodnje sejo za jutri dopoldne ob 10. uri z naslednjim dnevnim redom: 1. nadaljevanje razprave o predlogu dr. Stranskega in 2. o predlogu dr. Waldnerja glede vojaških dogodkov.

Nadalje naznani predsednik, da namerava zakon o draginjskih podporah učiteljstvu uvrstiti za poročilom proračunskega odseka.

Predsednik prekine razpravo in čita se še predlog Waldner-Stransky. Daszynski in tovariši o dogodkih na jugozapadni fronti: Vlado pozivamo, da natanko raztolmači dogodke na jugozapadni fronti in v zaledju.

Dogodki preteklega tedna.

Z odlokom od dne 20. julija 1918 je c. kr. policijsko ravnateljstvo v Ljubljani izdajanje lista „Jugoslovani“ na nedoločen čas ustavilo. Eventualni pritožbi se z „ozirom na javni red in mir“ ne bi priznala odločilna moč. Prepoved lista utemeljuje policijsko ravnateljstvo s tem, da je „Jugoslovani“ vzlic svarilu vztrajal pri svoji protizakoniti pisavi. — Cesar je milostno odsvolil maršala barona pl. Conrada Hötendorfa. — Hrvatski sabor je rešil indemnitetno in več drugih predlog. Razen frankovcev so se vsi govorniki več ali manj odločno in neprikrito izjavili za majniško deklaracijo, do skupne izjave sabora pa radi stališča hrv.-srbske koalicije ni prišlo. — Ogrska zbornica je odklonila vse predloge za žensko volilno pravico; tudi drugače je volilno reformo popolnoma popačila po Tiszovih željah. — Ustanovil se je češko-slovaški Narodni odbor. Dr. Kramar je predsednik tega odbora. — Na Goriškem sta se združili „nova“ in „stara“ katoliška struja v enotno S. L. S. na programu Vseslovenske ljudske stranke in na podlagi majniške jugoslovanske deklaracije. — Nemški državni zbor je dovolil petnajst milijard novega vojnega posojila. — Od Rusije zahteva Nemčija sedem milijard vojne odškodnine, in sicer takoj. — Vzhodna in zahodna Sibirija sta se združili v enotno republiko; jedro njene armade tvorijo češko-slovaške čete. — Na italijanskem bojišču se vrše hudi krajevni boji. — Na Francoskem so Nemci na 70 km dolgi fronti vzhodno in zahodno od Reimsa začeli novo ofenzivo in prodrli ponekod do Marne ter ujeli nad 20.000 sovražnikov. Nasprotniki so takoj uvedli silovite protinapade ter se zdi, da so Nemcem kos. — V Albaniji se je sovražnik približal našim novim postojankam. — Na ukrajinskih železnicah je izbruhnila splošna železničarska stavka. Ves promet je od 18. t. m. ustavljen. — V Ljubljani je odložil dolgoletno uredništvo „Laibacher Zeitung“ g. prof. Ant. Funtek. Ostanje pa še urednik, dokler ne dobi

naslednika. — Kakor sporoča korespond. urad, so bivšega ruskega carja Nikolaja II. vsled obsodbe uralskega sovjeta 16. julija v Jekaterinoslavu ustrelili. „Bjedneta“ poroča o usmrtnitvi v sledeči obliki: „Vsled volje revolucijskega ljudstva je krvavi car najsrečnejše v Jekaterinoslavu preminul. Živio rdeče nasilstvo!“ Dekret izdan dne 19. julija razglša, da je celo premoženje bivšega ruskega carja, kakor tudi bivših caric Aleksandre in Marije in vseh članov carske rodbine last ruske republike. Konfiscirane so tudi vse vloge carske rodbine, vložene v ruskih in v inozemskih bankah.

Ali smo že blizu konca?

(«Naša Moč».) (Dalje 6.)

Slika „Skrivnostna ovira“.

Bog pa, ki mora tudi iz hudega dobro izpeljati, je ravno po tej vojski dal Avstriji priložnost, tudi za nesrečno Italijo kaj dobrega storiti.

Zli duh hujskač v tej svetovni vojski je ravno zvezana in združena mednarodna framasonska družba. Ta družba je pa ravno najstrastnejši predhodnik in pionir Antikristov, zato je tudi sovraštvo med njo in Avstrijo neugasljivo. Torej mora biti prva naloga rimskega cesarja, da stare glavo tej kači. Priložnost za to bo prišla pri sklepanju mirovne pogodbe z Italijo. Na tem mirovnem kongresu naj bo predsednik rimski papež, ki bo skrbel za to, da se vrne bratska sloga med krščanske narode.

Posebej z Italijo pa se je treba dogovoriti v teh rečeh:

1. Papež dobi nazaj prostost, kakoršno si želi pod garancijo cesarjev.
 2. Framasoni morajo izginiti iz javnega življenja, katoličani zavzamejo njihova mesta na vladi.
 3. Taljanski narod priznava cesarjevo prvenstvo in vodstvo v obrambi cerkve in svobode katoličanov.
 4. Pri tej priložnosti bo sprejel cesar beneške Slovence v Avstrijo.
5. Presvitli cesarici Ziti postavimo, kot pospešiteljici miru, mogočen spomenik na najlepšem kraju v Čedadu.

Iz dnevnika slovenskega častnika v svetovni vojni.

Po dnevniku + Janka Muha. (4.)

Opoldne sem sedel v kolodvorski restavraciji in premišljal svoje žalostno potovanje z dopusta. Peti dan že poteka, odkar sem zapustil domači kraj, pa še vedno nisem na cilju — pri svojih ljudeh in tudi ne bom. Saj še oni zapuščajo gore, kjer smo sedem mesecev stali na straži, kjer smo preživeli toliko strašnih, pa tudi lepih dni. Zapuščajo urejene postojanke, lepa kritja in mnoge udobne naprave: kopališče, zabavališče, pekarijo in cele vasi koč, ki smo jih postavili s tolikim trudom. Vse to zapuščamo drugim, mi pa odhajamo v neznane kraje. Bog ve, kaj najdemo tam... Morda nas čaka novo trpljenje, novo delo.

Po obedu sem telefonično govoril s poročnikom Pleškom pri našem polkovnem poveljstvu ter sporočil, v kakem položaju

sva s Christianom. Došel je ukaz, naj oba čakava v Trbižu daljnih povelj. No, to bi ne bilo ravno napačno, saj sva imela lepo stanovanje in čisto dobro hrano v gostilni, a denarnici sta se praznili. Vedela sva, da ne bova dolgo vzdržala. Skušala sva priti do kakega predujma, a podili so naju od Poncija do Pilata, konečno pa še nisva ničesar dobila. Stikala sva dan na dan po mestu, da bi naletela na kakega človeka, ki bi nama mogel pojasniti, kaj je z našim polkom. Konečno sva dobila poročnika Rigla in Krenka. Vedela sta le toliko, da pride naša 12. stotnija v Belo peč. Torej hajdi tja! Imela sva srečo. Naletela sva na nadporočnika Mahr-a in nekaj drugih naših ljudi, od katerih sva zvedela, da pride semkaj tretji bataljon, da je 10. stotnija že tu, da pride drugi bataljon ter polkovno poveljstvo v Rateče itd. Tako! Zvedela sva več, kot sva pričakovala. Zdaj pa le nazaj v Trbiž po najino ropotijo! Še isti večer sva se odpeljala tja.

Drugi dan 17. marca sva se poslovila od prijaznih tovarišev domobranskega polka

št. 4 in odrinila k svojim ljudem: Christian v Rateče, jaz v Belo peč.

V lepem spominu mi ostanejo dnevi, ki sva jih preživela s Christianom v Trbižu. Njemu se imam zahvaliti, da se mi je godilo razmeroma dobro.

V Beli peči sem se nastanil po nasvetu nadporočnika Mahr-a v hotelu „Pri pošti“. Našega bataljona namreč še ni bilo tam. V mraku sem šel na izprehod. Krasen večer! Tam gori sredi jasnega, temnomodrega neba je plaval blede mesec. Na tihem sem si zapel mило pesmico: „Bledi mesec, tebi tožim...“

Moje misli so poletele preko zasneženih gora tja doli na lepo Dolenjsko k materi, k Ivanki, k drugim znancem in prijateljem... V dubu sem se pomudil pri vas, dragi moji! Se li še vidimo kedaj?... Temna bodočnost je pred mano...

19. marca. Praznik sv. Jožefa je. Že v šoli smo se učili, da se ob tem času prične pomlad. Je pa v resnici krasen, topel dan. Lepo je še tu, ko je skoraj vsa

pokrajina pod snegom, kako lepo mora biti šele na Dolenjskem, kjer se je že pred tednom dobilo cvetje! O, ko bi mogel kakor ptiček poleteti vsaj današnji dan tja doli na Dolenjsko pozdravit vse Jožete, vse prijatelje! Pomlad — lepa, zala devotka stopa v deželo. Solnce krasi njeno glavo, cvetke odevajo njene prsi, ptički so njeni spremljevalci... Veselite se, ljudje božji, veselje vam prinaša!

A kdo stopa tam zadaj? Bleda devotka, črno oblečena, v desnici ima meč... Ah, to je naša pomlad...! Prinaša nam žalostne dneve, prinaša nam trpljenje — smrt! Pozdravljena tudi ti! Komu prinašaš smrt?... Molčiš? In oči se ti solze...

Ob petih popoldne so prikorakale tri stotnije našega bataljona in štab. O veselje! Zvečer smo pri pijači dali duška temu veselju. Zanimivih pogovorov in petja ni bilo ne konca ne kraja. Človek se res razveseli, če pride po dolgem času zopet do svojih ljudi.

Kmalu po prihodu našega bataljona v Belo peč je došlo povelje, naj se pri-

Na ta način bi zamogla tudi Italija vstopiti kot vreden član v novo rimsko cesarstvo.

Sklepamo: Rimsko cesarstvo še obstoja, ker se še ni pojavil Antikrist. To rimsko cesarstvo pa ne more biti nikjer drugod kot v Avstriji, ki je postavni dedič starega rimskega cesarstva, in ima na sebi še vse bistvene lastnosti tega cesarstva, kar je ta svetovna vojska še posebej pokazala.

Ako pa živi v Avstriji še staroslavno rimsko cesarstvo, potem je jasno, da je naš presvitli cesar Karol I. tisti v svetem pismu omenjeni junak, ki stoji mogočno napoti Antikristu, da ne more javno nastopiti.

Franjo Neubauer:

Materinemu spominu.

O mati, vem, da zdaj imaš milijonkrat več kot jaz, da hipa enega ne daš za ves življenja čas.

In vendar, da se vrneš, mati, kakó bi rad, kako bi rad ljubezni vse ti dal zaklad, ki prej ga nisem hotel dati!

Dopisi.

Iz stopiške fare. Huda šiba božja nas je obiskala 21. t. m. Kot oreh debela toča je po osmih vaseh naše fare uničila skoraj vse poljske pridelke. Žito, ravno godno za žetev, je tako okleščeno in pomandrano, da ga bodo mogli ljudje kvečjemu še za krmo porabiti. Zelenjad je sesekana, da je komaj spoznati, kje je kaj rastlo. Žalosten pogled nam nudijo vinogradi. Grozdje z listi vred leži na tleh. Kar je ostalo na trti je razcepano in gnije. V dveh minutah je bil uničen ves letošnji pridelek, ves trud in težko delo zastoj. Ljudje nemi hodijo okrog in ne morejo verjeti svojim očem. Ubogo ljudstvo, ki je v teh težkih časih dvakrat prizadeto, res zasluži pomilovanje — tudi od pristojnih oblasti.

Iz Prečne. Strela. Med nevihto, ki je razsajala v nedeljo 21. t. m. po novomeški okolici, je tresčilo pri posestniku Parklju v Prečni v senico, ki se nahaja nad hlevom. Strela je razbila precej opeke na strehi ter zažgala seno. Ljudje, ki so ogenj takoj opazili, so razbili del zadnje lesene stene ter pridno polivali goreče seno, dokler ni nastopilo domače gasilno društvo z brizgalno. Z združenimi močmi smo ogenj v kali zadušili. Velika sreča, da se je to

zgodilo podnevi. Ponoči bi ljudje najbrž ne bili ognja pravočasno opazili, in majhen plamen bi se bil lahko razširil v resen požar. — Zopet moramo pohvaliti domača dekleta, ki so med največjim nalinom, premočena do kože, radi pomanjkanja moških moči neumorno pomagala pri brizgalni in drugih gasilskih delih po geslu: Bogu v čast, bližnjemu v pomoč!

Iz Št. Jerneja. Vesela vest. Romarji vedno številno obiskujejo našo lurško kapelico. Zopet in zopet se je javila vernikov srčna želja, da bi se smela ondi vsaj nekaterikrat opraviti sveta maša. O priliki svete birme se pokloni Prezvzišenemu deputacija mož, kateri knezoškofa poprosijo za tako dovoljenje. Presvitli so imeli nekatere pomislke zoper to. A ko jim možje vse razjasnijo, povedo koliko tudi vojakov obiskava ta, Mariji posvečeni kraj, pravijo nazadnje: če morem kaj pripomoči k pravi pobožnosti in češčenju Marijinemu, bom pa Jernejev teden sam prvi ondi sveto mašo opravil. Ko je ljudstvo to zvedelo, so se tega silno vsi razveselili. Natančneje bomo že še poročali. To bo slovesen, lep dan! — Od smrti je vstal! Ob zadnji ofenzivi sta dva tovariša sporočila starišem Bučar z Vrhpolja, da je njihov sin France padel junaške smrti, zadet od plinaste granate. Lahko si mislimo, kako trpko je zadela ta vest stariše. Mati je bila kar neutolažljiva, seve, ker sin France je edinec. Kar pride vesela vest, da je France v bolnišnici in sedaj že doma. Zadet od plinaste granate je nekoliko ranjen nad dve uri nezavesten obležal. Potem pridruže Lahi — ne — sami Angleži in Francozi, ki žive in omamljene vjamejo ter odvedejo v svojo kaverno. Kmalu nato pa napravijo Avstriječ protinapad. Sovražnik mora bežati, a mi, pravi oživljeni, smo bili rešeni. — Soboto, 13. t. m., smo bili prav v nevarnosti, da se usuje toča. A hvala Bogu, padla so le nekatera bolj drobna zrnja.

Iz Adlešič. 20. julija. Dne 6. t. m. se je ponesrečil Alojzij Dragoš, sinček Mihata Dragoša, posestnika iz Tribuč h. št. 2., star 10 let. Dobil je vojaško patrono od vojakov, katerih je zdaj veliko pri nas, ki so zaposleni pri sekanju drv v Bukovlju. To si je hotel ogledati, kako vsebino ima, in je zato zabijal v njo žebelj. Patrona pa se je razletela in mu odtrgala tri prste na levi roki in ga tudi nekoliko ožgala na prsih in na čelu. Odpeljali so ga v Kandijo, kjer se zdaj zdravi. Tudi sicer so šolska deca dobivala od vojakov patrone in jih nosila celo v šolo v Tribučah, kjer smo jim jih jemali in je le čudno, da se ni že preje zgodila kaka nesreča.

V nedeljo 14. julija smo imeli pri nas lepo slavnost in sicer cerkveno prošenje ali žegnanje pri naši novi lepi kapeli Marije Pomočnice v Dolenjih. Da bi se slo-

vesnost lepše izvršila, prišla sta k nam č. gg. Janez Smrekar, opat božjega groba pri Ljubljani in Frančišek Povše, ravnatelj salezijanskega zavoda na Rakovniku. Ob pol 11. uri smo imeli iz župne cerkve v Dolenjce slovesno procesijo, katero je vodil č. g. opat v polnem škofovem ornatu, s kapo ali mitro in palico. Procesija je bila za odvrnenje hude ure in skorajšen mir. Potem je imel tudi pridigo v škof. ornatu in sv. mašo. Ljudi je bilo ta dan nenavadno veliko pri nas, posebno tudi še iz sosednjih župnij, naših in hrvaških.

Zadnjič sem omenil v dopisu, da ne bo pri nas letos skoraj nič sadja. Naj omenim danes še zaradi breskev, ki so bile lani pri nas dobro obrodile. A letos so pa po zimi pozeble. Spomladi so pa sicer poguale, a se kasneje večinoma posušile. — Grozdje se tudi pri nas, kakor drugod, precej kviri, čemur je bilo krivo neugodno vreme. Zdaj pa imamo hudo vročino nekaj dni sem, tako da ima celo Kulpa že 28 stop. C. topline.

K šolskim bratom!

Kakor vsako leto, tako bodo sprejemali tudi letos za šolsko leto 1918/19 č. gg. šolski bratje na Dunaju v svoj zavod tako dečke in mladeniče iz poštenih slovenskih družin, ki imajo voljo vstopiti v njihovo kongregacijo ali redovno družbo ter se posvetiti z dušo in telesom prelepemu smotru, ki ga ima ta družba. Namen kongregacije šolskih bratov, ki jo je ustanovil sv. Janez Krstnik de la Salle (de la Sal) je: 1.) Posvetiti člane same, ki postanejo udje kongregacije; 2.) krščanska vzgoja in pouk mladine. Slovenska naša domovina in ves slovanski jug potrebuje krvavo dobrega pouka, torej izvrstnih učiteljev. Slovenski stariši, ki imate pridnega in nadarjenega dečka, lahko storite veliko uslugo celotnemu našemu jugoslovanskemu narodu, ako posvetite svojega sina prelepemu smotru kongregacije šolskih bratov. Seveda je treba v to svrhu precejšne mere nesebičnosti in požrtvovalne ljubezni do bližnjega, precej navdušenja za občni blagor našega ljudstva. V kongregaciji šolskih bratov Vama namreč, slovenski oče in mati (to isto velja tudi za hrvatske stariše), sin ne more biti v gmotno oporo na stara leta. Če imata torej sinadince in menita, da Vama bo on s svojim delom in zaslužkom lajšal težave sivih las, potem mladenič ni za šolske brate. V kongregacijo šolskih bratov pa vabimo dečke in mladeniče, ki imajo pogum, popolnoma posvetiti se gori označeni dvojni nalogi te duhovne družbe.

Posebni pogojev kongregacija šolskih bratov ne stavi. Kdor pa se hoče oglašiti za ta prelepi poklic, mora že doslej imeti pravega duha, ljubiti zlasti pokorščino,

molitev in delo; da more postati kedaj dober učitelj, mora biti tudi trdnega zdravja. Kdor bi imel torej kako večjo telesno napako, bi moral to pač jasno povedati v svoji prošnji za sprejem.

V pripravljani tečaj sprejemajo šolski bratje mladeniče, stare vsaj 13 in pol do 16 let, ki so dobro izvršili ljudsko šolo; starejši mladeniči pa, ki so izvršili že nekaj srednjih šol, utegnejo vstopiti takoj v novicijat, ki traja nalik juvenatu (pripravljalfememu tečaju) po dve leti. Zadnja stopnja izobraževanja bodočih šolskih bratov se imenuje školastikat; v njem se pripravljajo kandidatje za državne izpite, da morejo postati učitelji in profesorji.

Tudi starejši mladeniči, ki imajo veselje do rokodelstva ali poljedelstva, so dobro došli pri šolskih bratih, ki potrebujejo v svojih zavodih tudi takih pomočnikov, ki imajo iste pravice in dolžnosti z ostalimi šolskimi brati.

Stariši ali mladeniči, ki imate voljo storiti kaj za srčno in umsko izobrazbo našega milega naroda, pa tudi za njegovo in vašo lastno večno srečo, pišite slovensko pismo na šolske brate na Dunaju, da iz veste vse podrobneje, kar želite. Pišite pod naslovom: Častiti gospod br. Anzelm Mavser, ravnatelj juvenata, Dunaj, XXI./8, Strebersdorf (Marienheim). Na željo dobite lahko tudi pojasnil od profesorja Frančiška Pengov, Št. Vid nad Ljubljano, ali prof. Frančišek Omerza, ravnatom.

Domače in tuje novice.

Krajevni odbor Slov. Ljudske Stranke za Novo mesto je bil sestavljen 15. julija. Za načelnika je izvoljen kanonik Erzar, za tajnika prof. dr. Ažman. Odbor obstoji iz sedmero članov, med temi so trije zaupniki.

Odkritje Krekove spominske plošče. V nedeljo, dne 18. avgusta, se bo v št. Janžu na Dolenjskem odkrila spominska plošča dr. Kreku. Plošča je delo našega umetnika Lojzeta Dolinarja in predstavlja Krekov profil s podpisom: „V tej hiši je dne 8. oktobra 1917 umrl dr. Janez Evangelist Krek.“ — Plošča bo vzidana v župnišču, kjer je Krek izdihnil.

Duhovniške spremembe v ljubljanski škofiji. Premeščeni oziroma nameščeni so č. gg.: Peter Natlačen, kaplan, iz Metlike k Sv. Petru v Ljubljano; Edvard Šimnic, kaplan, od Sv. Petra v Ljubljani v Cirknico; Franc Lovšin, kaplan, iz Loškega potoka v Št. Vid pri Zatičinj; Štefan Traven, kaplan iz Dol v Radeče pri Zidanem mostu; Franc Hönigman, kaplan, iz Radeč pri Zidanem mostu v Boštanj; Anton Zalokar, kaplan, iz Črnomlja v Knežak; Karol Žužek, kaplan, iz Knežaka v Postojno; Janez Kalan, kaplan, iz Postojne v Trnovo na Notranj-

pravimo za odhod. Že 26. marca zjutraj smo odkorakali na kolodvor v Rateče. Ob desetih smo se odpeljali proti Trbižu, od tam pa v Beljak, kjer nas je čakal obed. Iz Beljaka je krenil vlak proti severu. Zdaj smo bili na jasnem, da odhajamo na Tirolsko.

Večerjali smo že v mestu Lienz na Tirolskem. Drugi dan ob 3. uri zjutraj pa smo izstopili na postaji Bruneck. Opoldne smo odkorakali proti Mühlbachu, kamor smo dospeli šele ob devetih zvečer.

Prebivalci zaledja si gotovo ne predstavljajo, da je vojaško življenje tako nestanovitno. Zgodi se sicer, da tiči vojak cele tedne, cele mesece, v istem kraju, in življenje mu poteka kaj enakolično. Hipoma pa pride ukaz: Naprej! Temu sledi dolgočasna vožnja, potem zopet mučni pohod. Že misliš, da si na cilju, pa je treba pobrati sila in kopita in oditi dalje. Človek dobi nehote utis, da se vse to prerivanje vrši brez pravega smotra. In vendar se dela vse po načrtu višjih poveljstev.

Tako je bilo tudi z našim polkom. Samo prenočili smo v Mühlbach-u, a takoj naslednjega dne zjutraj smo odkorakali proti mestu Briksen, ki ima krasno vinorodno okolico. Popoldne sem imel priliko, da sem si to staro, znamenito mesto natančneje ogledal. Nebroj stavb, cerkva, spomenikov spominja na nekdanje briksenske škofe. Bil sem v mestni historični dvorani in v čudovito lepi stolni cerkvi. Res veliko sem videl, ko sem videl to staroslavno mesto. Vsaj nekaj dni bi bil rad ostal v tem lepem kraju, a že naslednje jutro smo jo odrinili dalje proti jugu.

Cesta se vije po ozki dolini med precej visokimi griči vzporedno z dvotirno železnico in reko Izako. Dolina rodovitna, blagoslovljena. Korakali smo skozi Klausen, Waidbruck, Atzwang, skozi precej veliko, a še bolj bogato in razkošno mesto Bocen. Zdaj je bilo naše potovanje končano. Bili smo torej štiri dni na pohodu. Seveda smo imeli med tem časom več daljših in krajših odmorov ter dosti redno hrano. Ljudje so bili osobito prve dni dobre volje, celo peli

so in korakali vztrajno. Dolgi marš zadnjega dne pa jih je le zdelal tako, da so mnogi tarnali in pešali. A kaj hočemo? Vojska je.

Tirolska mora biti bogata dežela. Skozi od Briksna doli ob reki Izaki se razprostirajo lepo urejeni sadni vrtovi in žitna polja, po gričih pa so južni bregovi zasajeni z vinsko trto. O, ti vinski griči! Pridi, Dolenjec, semkaj in poglej to krasoto! Nebroj belih cerkvice krasi vrhove gor, tu in tam pa opaziš star grad.

Od Bocna doli je svet čudovito lepo urejen: Sadno drevje, trta, žitno polje. To se vrsti v najlepšem redu po vsi dolini. Tako lepo izrabljenega sveta še nisem videl. Vinogradi segajo visoko gori v bregove. Po dolinah so posejane same lične lišče v značilnem slogu. O bornih kočah ni sledu.

Ljudje so prav dobri, gostoljubni, cene jedilom in pijačam za ta čas zmerne. Pri nas na Kranjskem je v tem obziru slabše. Tam v Beli peči sem plačal za kavo 50, za pivo 60 vinarjev, tu velja kava 20 do 30, pivo 28 do 30 vinarjev. Pribito!

Šest tednov v vasi Auer na Juž. Tirolskem.

Nastanili smo se torej v precej veliki in čedni vasi Auer. Na vežbališču in v okolici so se vršile dan na dan razine vojaške vaje, ki jih pa ne bom natančneje opisaval, ker se take vaje izvršujejo pri vseh vojaških oddelkih, ki niso ravno na fronti, da se vojaštvo primerno izvežba za bodoče boje.

Na vajah sem imel priliko, natančneje opazovati lepo okolico. Z gričev je čudovito lep razgled na širono dolino, na vas Auer, trg Tramin, mesto Kaltern, na Kalternsko jezero in na Bocen, ki leži daleč gori na severu. V ozadju se dvigajo mogočni s snegom pokriti vrhovi, ki povečujejo krasoto pokrajine. Nepopisno lepo! Ne čudim se, da Italijan tako hrepeni po tej rajsko lepi deželi.

Poročnik Rublič, jaz in še nekaj gospodov smo lepega dne poleteli k slapu gori v kotu zunaj vasi. Ta slap nas je zanimal posebno zato, ker je umeten.

skem; Janez Dolenc, kaplan v Trnovem na Notranjskem, za vikarja v Podgraje v tržaški škofiji; Martin Gorše, kaplan, iz Koroške Bele v Idrijo; Alojzij Tome, kaplan, iz Mokronoga v Radovljico; Ignacij Breitenberger, kaplan, iz Spodnje Idrije na Jesenice; dr. Tomaž Klinar za kaplana v Kranj; Jožef Arh, semeniški duhovnik, za kaplana v Loški potok. — Novomašniki: Franc Rožič za kaplana v Vreme; Leopold Govekar za kaplana v Dole; Franc Presetnik za kaplana v Koroško Belo; Andrej Šavli za kaplana v Mokronog; Ciril Milavec za kaplana v Spodnjo Idrijo.

Igra Domen se ponovi v soboto dne 27. t. m. ob 8. uri zvečer za meščane in v nedeljo ob 4. uri popoldne za okolico. Vstopnice za sedeže in stojišča se iz prijaznosti prodajajo v prodajalni J. Krajec nasl. od danes, četrta, naprej.

Povišanja srednješolskih učiteljev. Na novomeški gimnaziji so imenovani za prave učitelje devetega činovnega reda gg.: provizorična učitelja Franc Dolžan in dr. Milan Šerko in suplent dr. Josip Rožman.

Častnim občanom je imenoval obč. odbor v Trebnjem v svoji seji 14. julija 1918 soglasno na predlog gosp. župana Franca Huča prevzvišenega g. knezoškofa dr. Antona Bonaventuro Jegliča povodom prilike dvajsetletnice škofovanja in v znak hvaležnosti za neumorno in nesebično dolgoletno delovanje za slovensko ljudstvo, posebno pa za pospeševanje kulturnega napredka slovenskega naroda.

Poročilo o 4. seji krajevnega odbora za vzdrževanje slov. gledališča v Novem mestu, dne 18. julija 1918. Navzoči: gg. Andrijanič, Seidl, pl. Šuklje; ge.: Šerkova, Skalickyjeva in gdč. Kovačeva. Načelnik konstatuje sklepčnost in odpravi sejo. Prečita pismo ge. Lovšetove, s katerim naznanja, da mora vsled gospodinjiskih razmer in začasne odsotnosti iz Novega mesta odložiti dostojanstvo načelnikove namestnice. Načelnik nasvetuje, naj se vzame pismo na znanje, odpoved pa ne, ker zadržek je le začasen; krajevni odbor pa polaga posebno važnost, da je posel načelnikove namestnice izročiti tako ugledni sili, kakor je ga. prof. Lovšetova. Predlog obvelja soglasno. — Dalje naznanja načelnik, da bodo „Dolenjske novice“ redno objavljale sejnja poročila, istotako tudi seznam darovalcev in darovane svote. Se vzame na znanje. — Načelnik priporoča, naj se dovoli v pokritje odborovih stroškov kredit 50 kron g. blagajniku. Obvelja. Potem se naznani uspeh dosedanjega nabiranja ter izroči g. blagajniku dotične denarje, kateri se bodo takoj odposlali kot vloga na račun krajevnega odbora pri „Jadranski banki“. Gospod Andrijanič stavi nasvet, naj se vrše odborove seje vsakih 14 dni. Predlog obvelja soglasno in predsednik določi prihodnjo sejo v smislu tega predloga na 1. avgusta t. l. S tem je četrta seja končana.

Poroka. Poročil se je asistenčni zdravnik, sedaj pri rezervni bolnišnici v Sternalu pri Ptuj, Ljubljčan, veleugledni gospod dr. Viktor Breskvar z gdč. Faniho Pečnikovo, iz znane Pečnikove hiše v Ježici. Obilo vsestranske sreče in blagoslova novoporočencema!

Prisrčne pozdrave pošiljamo dolenjski fantje iz južnega bojišča (vojna pošta 487) vsem dekletom, fantom, prijateljem in Dolenjcem s prošnjo, da bi se tudi oni nas spominjali, ki se bojujemo v hudi vročini in težkih bojih za našo domovino. Albin Eršte, Mokropolje; Fr. Šober, Podgrad; Fr. Gazvoda, Pristava; Fr. Krmeč, Gor. Brezovica; Fr. Dragman, Polhovica; Leop. Gorenc, Rudolfovo; Karol Zagorc, Prekope; Albin Metelko, Raka; Fr. Malino, Semič; Jož. Kočevar, Rosalnice; Fr. Šiško, Prečna in Matija Rozman, Črnomelj. (Sprejmite odkritosrčno odzdrave od vseh naročnikov Dol. Novic z željo, da se kmalu vrnete čvrsti in zdravi v svojo ljubo domovino. Ur.)

Toplice pri Šmarjeti na Dolenjskem, kakor je bilo že poročano, je kupil z obsežnim posestvom vred, t. j. kopaljšče, gostilniško in gospodarska poslopja, ter obsežen gozd — park — blizu 40 ha gospod Alojzij Zajec, vinski trgovec in imetnik hotela „Bellevue“ v Ljubljani, za ceno, govori se 300.000 kron. To kopaljšče, ki je bilo dosedaj zelo priprosto opremljeno, ima v resnici toliko vrlin, da je od nekdanj od okoličanov priprostega stanu tako zelo obiskano in v časih, da je le čestitati podjetniku, ki bode tu gotovo vstvaril drugi „Bellevue“, kakor tudi dolenjskemu prebivalstvu, ki išče tu zdravila in razvedrila v poletnem času. S temi vrsticami hočemo opozarjati na one mnoge obiskovalce toplic, ki jih za ozdravljenje revmatizma v resnici potrebujejo, ki ljubijo mir, sveži zrak in ki hočejo živce od mestnega hrupa okrepiti ter se prahu in vročine itd. vsaj za nekaj časa otresti. Pri tem pa mislimo tudi na take premožne obiskovalce toplic, ki si bodo v tem idiličnem kraju sami postavili svoje poletno bivališče in tu v miru prebivali. Zlasti bodo Toplice pridobile na udobnosti, če se sezida železnica Brežice-Novomesto, kar je pričakovati iz gospodarskega ozira v doglednem času in naj se izpelje ta proga na desnem ali levem bregu Krke. Slednjič pa opozarjamo interesente še na to, da topliška voda iznikava iz zemlje na 17 mestih, kjer se dajo povsod ustanoviti toplice za-se in ta naravna dobrot je velepomembna za nadaljni razvoj tega kraja. V bližini je pa povsod dovolj senčnatih krajev, rodovitnih vinskih gor in bogatih polj, da je tu za vsako nalaganje premožnja najprimernejša okolica. Želeti je, da bi zgled domačina gosp. Al. Zajca privabil mnogo drugih gostov, ki bi temu idiličnemu kraju vdihnili lepo bodočnost tudi z ozirom na okolico, ki jo krasi. Omenjamo samo prekrasne vinske gorice: Trškagora, Grčevje, Bojnik, Vinivrh itd. in naravne krasote: Otoški in Stari grad, Belacerkev, Šmarjeta, dolenjski gradiči itd.

Zahvala. Ženski odbor tombole v Mokronogu je poslal 150 kron bolnišnici v Kandiji, kateri znesek se bo porabil za cigarete bolnim vojakom. Vodstvo bolnišnice se v svojem in v imenu bolnih in ranjenih vojakov najtopleje zahvaljuje za velikodušni dar.

Imenik porotnikov za tretjo porotno sejo, ki se prične dne 19. avgusta 1918 pri c. kr. okrožnem sodišču v Rudolfovem. Plut Peter, posestnik v Cerovcu. Kramar Anton, posestnik na Mirni 11. Mencin Ignacij, posestnik in gostilničar v Čučji mlaki 12. Potočar Franc, posestnik in trgovec v Gor. Starivasi 4. Guštin Franc, posestnik in poštar v Metliki 182. Schmuck Matija, posestnik v Ribniku 6. Stepec Franc, posestnik v Prudorfu 4. Knez Franc, posestnik in trgovec v St. Rupertu 11. Müller Ivan, posestnik in gostilničar v Črnomlju 85. Komar Mihael, posestnik in gostilničar v Dol. Jesenicah 13. Jaklič Jožef, posestnik v Starem trgu 5. Vidmar Franc, posestnik v Gumberku 17. Šutej Jurij, posestnik in gostilničar v Brezovici 1. Skrabar Franc, posestnik in trgovec v Starem trgu 13. Rudež Jožef, grajščak v Hrastju. Špendal Ignacij, posestnik in trgovec v Polju 10. Florjančič Anton, posestnik v Dol. Dobravi 1. Primc Jožef, posestnik in občinski predstojnik v Malčkovcu 12. Hoge Jožef, posestnik in obč. predstojnik v Stari loki 122. Koschar Ivan, mesar v Kočevju 94. Kos Jurij, pek v Radečah 54. Gorenc Matija, posestnik in trgovec v Kočnem 1. Drobnic Ignacij, pek v Ribnici 100. Šiško Franc, posestnik v Kržiščah 8. Malič Peter, posestnik in trgovec v Vinici 26. Kmet Anton, posestnik v Podlipi 6. Klun Jožef, posestnik in gostilničar v Bukovci 19. Bukovic Franc, posestnik in gostilničar v Vel. Malencah 14. Tšcherne Alojzij, posestnik v Mali gori 15. Butala Peter,

posestnik in trgovec v Dol. Radencah 25. Kirar Alojzij, posestnik v Bučki 3. Maver Rudolf, posestnik in gostilničar v Gabrovki 12. König Anton, posestnik in gostilničar v Gor. Toplem vrhu 10. Arko Hans, hranilnični knjigovodja v Kočevju 53. Miklič Ivan, posestnik v Starem trgu 13. Lavrenčič Anton, posestnik v Vrhuljah 5. — Nadomestni porotniki: Korber Franc, posestnik in gostilničar v Bučni vasi. Šmale Franc, posestnik v Dolenji Straži 38. Košiček Jožef, posestnik v Kandiji 32. Dular Jožef, posestnik v Jurki vasi 7. Klemenčič Franc, posestnik v Rudolfovem 252. Vintar Ivan, posestnik in lesni trgovec Gor. Straža. Pauček Ivan, posestnik v Cegelnici 3. Derčar Jernej, opekarni mojster v Podgori 35. Kastelic Ivan, posestnik v Žabji vasi 5.

Mestna hranilnica v Novem mestu. Iz letnega računskega zaključka za štirindvajseto upravno leto posnamemo sledeče poročilo z dne 24. maja 1918: V tem letu se je zopet razmerje mej vlogami in dolgovi znatno spremenilo. Vloge so dosegle nepričakovano visoko svoto, mej tem, ko so se dolgovi znatno znižali. Hranilnica se dobro zaveda, da v varstvo ji izročeni denarji niso prihranki blagostanja in trudi se, da bo svoj čas zamogla svojim vlagateljem potrebne denarje vračati, oziroma posojevati. — Denarnega prometa je bilo v letu 1917 9.782.664,43 K; koncem leta 1916 je bilo vlog 4.741.073,07 K; leta 1917 je bilo novih vlog 2.509.398,79 K; nevdignjenih obresti se je kapitalu pripisalo 199.766,85 K; skupaj 7.450.238,71 K. Dvigov je bilo 1.323.631,88 K; vseh vlog je bilo dne 31. dec. 1917 6.126.606,83 K. Novih knjižic se je pretečeno leto izdalo 925, popolno izplačalo 908. Konec leta 1917 je bilo 6013 knjižic s povprečno vrednostjo 1.018,89 K. Posojila na zemljišča proti intabulaciji so znašala konec leta 1916 1.851.627,82 K; posojil konec leta 1917 je bilo 1.419.448,60 K; hipotečna posojila dajo 23,16% pokritja vseh vlog. Vseh hipotečnih dolžnikov je 1030 ter pride povprečno na eno hipoteko 1.378,15 K; konec leta 1916 je bilo menic 223.955 K; konec leta 1917 je bilo menic 148.985 K; pri javnih denarnih zavodih na tekočem računu je bilo naloženega denarja konec leta 1917 2.718.954,66 K; izposojila na vrednostne listine leta 1916 25.679,32 K; izposojila na vrednostne listine leta 1917 25.159,32 K; vrednostnih papirjev je imela hranilnica po kurzni vrednosti pri upravi 1.643.456 K; čisti dobiček iz leta 1917 36.246,78 K; pokojninski zaklad je znašal konec l. 1917 14.248,20 K; saldo splošne rezerve znaša 365.349,04 K to je 5,96% vseh vlog; saldo posebne rezerve 16.155 K 91 vin. — Hranilnica se je po možnosti trudila za vojna posojila; iz svojega je dosedaj podpisala 1.590.000 K, za stranke pa okroglo nad 120.000 kron. Te visoke svote res še vedno niso dosegle razmerno visokost posojila hranilnic drugih dežel, zato pripomnimo, da je od nekdanj bilo priznano, da se nahajamo v revni deželi brez industrije, in smo v primeri z bogastvom dežele še vedno storili našo patrijotično dolžnost.

Utonil je dne 18. t. m. popoldan pri novomeškem kolodvoru vojak Andras Iwanicki. Doma je bil iz Rawa-Ruske v Galiciji, star komaj 37 let. N. v m. p.!

Utonila je v torek 16. t. m. v Metliki gdč. Mici Gaberšček, učiteljica na tamošnji ljudski šoli. Pokojnica je bila Goričanka in bila dve leti učiteljica v Metliki in se je s svojim prijaznim in ljubim vedenjem vsepovsod zelo priljubila. Ni ji bilo usojeno vrniti se iz pregnanstva in zopet gledati solčno goriško domovino. Naj ji bo belokranjska zemljica lahka!

Umrl je 23. julija v Starižagi (Altsag) pri Čermošnjicah g. Matija Juran, sin veleposestnika, zadet od kapi v 36. letu starosti. N. v m. p.!

Neurje. Silovita nevihta z gromenjem in točo nas je obiskala vboge Dolenjce v nedeljo 21. julija. Nevihta je lomila drevje; toča je padala deloma z dežjem, a deloma suha. Pobila je takorekoč vse v stopški župniji in v več krajih v okolici. Nekateri so še imeli pšenico in rž zunaj; toča jo je tako zbila, kakor bi bila omlačena s cepci, vse je vtepeno v tla. Ajda je preč in ravno tako drugi poljski pridelki, fižol, koruza in krompir. Velikanska je škoda po vinogradih! Ljudje so obupani in prosijo, naj se jim odpišejo davki in rekvizicije vstavijo. Enaka nesreča je zadela tudi kraje od Grosupljega do Dobropolja in druge. Bog se usmili vbogega ljudstva in naj ustavi vsaj nadalje kriprelivanje v strašni vojski, katere nikakor noče biti konec!

Za vodnjak „Jordan“ je darovala neimenovana gospa v Novem mestu 2 K. Hvala lepa!

Kolera razsaja. Kakor se poroča iz Berolina, je promet med Stockholmom in Petrogradom vsled kolere zaprt. V Petrogradu je na koleri bolnih 700 oseb.

Strah pred lakoto. Kmet vpraša soseda: Kako bomo prihodnjo zimo preživeli, če nam bodo vse vzeli? Sosed: Ne boj se! Poglej cigane! Oni ne sejejo in ne žanjejo, nimajo ne kleti ne žitnic, pa vendar jih Bog živi. Veš prijatelj! Največja umetnost je: živeti znati. Le oni zasluži svobodo in življenje, ki si jih mora vsak dan priboriti.

Motorni osebni promet na Kolpi uvedejo te dni med Siskom in Pokupskim.

Zračna pošta Dunaj-Budimpešta — ustavljena. Dunaj, 23. (K. u.) Z današnjim dnem se je ustavila zračna pošta med Dunajem in Budimpešto.

Vsem Anam, Anicam in Ančkam, gospem, gospodičnam, ženam in dekletom, želimo vse najboljše in najlepše od srca k imendnevu. Na mnoga srečna leta!

Prosimo, vpošljite blagovoljno takoj doplačilno naročnino 1:50 K, oziroma še zaostalo letoletno naročnino.

Prispevajate za sklad S. L. S.!

Gospodarstvo.

Bombaževina in perilo za detajlno prodajo je prosta. Trgovsko ministrstvo je odredilo, da se smejo še pri detajlnih trgovcih oziroma krojačih, konfekcionarjih in drugih obrtnikih obstoječe zaloge tkanega blaga, perila, podlog itd., prosto prodajati oziroma predelati. Pri detajlnih trgovcih je tedaj na prosto dan ostanek 20%, ki je bil od oddaje oproščen na podlagi § 4., odredbe z dne 30. oktobra 1917, pri krojačih in konfekcionarjih ostanek zaloge podlog in drugega blaga. Določba ministrske naredbe z dne 21. septembra 1917 glede dolžnosti oblačilnih kart ostane v veljavi tudi za to blago, torej je treba za nabavo tega blaga tudi oblačilne karte.

Drage gosi. V Karlovih varih je plačal neki bogataš za tri gosi 1480 kron, torej za eno gos okroglih 500 kron.

Avstrijski denar v laškem zasedenem ozemlju. Slovenec piše: Kakor znano, se je ustanovila v Vidmu (Udine) takozvana „Cassa Veneta dei prestiti“, ki je izdala papirnat denar (Kassenscheine) po 5, 10, 50 centesimov, in po 1, 2, 10, 20, 100 in 1000 lir. — Ta papirnat denar velja izključno le za okupirano italijansko ozemlje, v takozvanem „Liregebiet“. — Ne velja pa nič, kakor hitro prestopi srečni posestnik tega papirja državno mejo. — Vse vojaške osebe in žensko osebje dobivajo v okupiranem ozemlju svojo plačo le v tem denarju. Kdor torej odpotuje iz imenovanega ozemlja, mora zamenjati lirnat denar za avstrijsko kronsko vrednost pri bližnji menjalnici, ki je — ali bi vsaj morala biti — v vsakem večjem kraju, kjer je nastanjeno vojaštvo. Seveda vojaško-gospodarska uprava teh menjalnic ni povsod

ustanovila, zlasti ne pravočasno. Na glavnih kolodvorih, n. pr. v Vidmu, Korminu, Pontebi itd. pa je pri dotičnih blagajnah tak naval, da more le del vojaških potnikov izmenjati denar. Tudi je obžalovanja vredno, da posamezniki ne morejo zamenjati vsega denarja, ampak le do gotove višine. Tako pride siromak — zlasti so to bolniki in ubogi ranjenci — s tem denarjem domov, ki v domovini ne velja niti vinarja! — Zgodilo se je, da so tem usmiljeni ljudje — posebno železniški uslužbenci po kolodvorih zamenjali lire za kronski denar — v lastno izgubo. Kajti nobena blagajna in nobena banka v Avstriji tega denarja menjati ne more. Kdor sprejme ta denar, ima izgube toliko, kolikor je izdal zanj v protivrednosti, večinoma seveda vsled nevednosti v enako se glaseči višini (al pari), dočim šteje lira le za 95 vinarjev naše veljave. Ker odgovorna upravna oblastva niso poskrbeli, da bi bilo vse prebivalstvo zadostno poučeno, je dolžnost državne uprave, da poskrbi za možnost izmenjave tega denarja tudi v državi sami. — Malokomu bo pač dana možnost priti v zasedeno ozemlje; pa če tudi pride n. pr. železničar, denarja ne bo v stanu zamenjati. Novega denarja je obilo tudi med Slovenci. Na vsak način bi morale vse državne blagajne (davkarije, poštni uradi itd.) prevzeti zamenjavo omejenega denarja.

Kdo vživa danes laške pomaranče? Predvsem Angleži in Američani. Prevoz se vrši, kolikor mogoče hitro, a v dōbi, ko dovozijo pomaranče, prevaža sredomorska železnica preko Riviere, Nice in Pariza dan na dan cele vlake tega plemenitega sadja v Calais in Dover. Prevoz preko Oceana se vrši po pretežni večini na črti Brest-Newyork. Anglija je z italijanskimi pomarančami tako bogato založena, da stane na Angleškem velika in lepa pomaranča samo dva vinarja naše valute. Isto je, kar se tiče fig, mandeljev in melon, ki se ponujajo po londonskih trgih kar za smešne cene.

Socijalne in pravne razmere v trgu Mokronogu v 18. veku.

Spisal Ivan Steklasa.

Do l. 1616 je spadal trg Mokronog pod oblast krških škofov. Do takrat je užival trg mnogo povlastic, ki jih je dobival od svojih gospodarjev krških škofov. Star pregovor pravi, da je dobro živeti pod krivo palico, namreč škofovo. Mokronožanom se pod to vlado gotovo ni slabo godilo in neko blagostanje se je udomilo v trgu v tem času. Krški škofje se niso branili potrjevati povlastice, če so za nje prosili mokronožski tržani. Radi so jim ustregli vselej, kadar so kaj prosili, kar nam dokazujejo še ohranjene listine krških škofov, izdane mokronožskim tržanom. Ko je prešla pa mokronožska graščina s trgovom v posvetne roke, so se razmere v trgu kmalu izpremenile. Uprava v samem trgu je v marsičem popustila. Nastopile so tudi zloporabe v gospodarstvu. Neke stare navade pri volitvah trških sodnikov, ki sicer niso bile škodljive, so se sčasoma razpasle na škodo dobrega reda in starodavne poštenosti. A ko je leta 1681 strašen požar pokončal ves trg, je prenehalo staro blagostanje in nastopile so hude borbe za obstanek. Vsled tega so se izcimili večkrat tudi hudi prepiri z gospodarji mokronožske graščine radi prevelikih tirjatev, a celo z župnijskimi upravitelji so se pojavili večkrat hudi nesporazumki. Vse to je pospeševalo nazadovanje trga Mokronoga. Seveda ob istem času ni bilo bolje pri drugih trških in mestnih občinah. Veliki podatki, majhni dohodki, zapuščeno gospodarstvo, slaba in koristoljubna uprava, vse to je dajalo povod, da se je začela sama višja oblast malo več zanimati za te razmere ter skrbeti z raznimi

propisi, da se ustavi popolna upravna in gospodarska propast samega trga. Tako je izšla tudi za municipalni (svobodni) trg Mokronog takšna naredba l. sept. 1775, ki se nam je ohranila v celoti. (Mittheilungen d. hist. Vereins für Krain. L. 1853 str. 19—23.)

V tej naredbi se omenja pred vsem, da so se vrinile pri redarstveni upravi trga Mokronoga hude napake in da je popolnoma propalo trško gospodarstvo. Oblast mora. zatorej poskrbeti, da se obvariti lastno gospodarstvo meščanstva ter vzdrži njegova davčna moč. To vse se da izvesti pa le z veliko varčnostjo v upravi. Zato je potrebno pred vsem, da se odstranijo od uprave razen sodnika in dveh svetnikov vse druge osebe, katere so dozdej dobivale plačo iz občinske blagajne, namreč: mali sodnik, trški pisar, dvanajsternik (eden od 12 odbornikov, ki je prisostvoval pri občinskem uradu) ter trški sluga. Vsakoletni trški sodnik se mora od zdaj kakor v deželnoknežjih trgih in mestih voliti pod predsedstvom dotičnega okrajnega glavarja ali njegovega namestnika. Izvoljen ne more biti, kdor ne zna brati in pisati, tudi ne sebičnež in sumljivec, ali sploh graje vreden človek, ker takšen ne more biti potržen. Pri volitvah mestnega sodnika so se bile sčasoma udomačile grde navade. Po novem propisu je bilo zatorej strogo zabranjeno vsakemu kandidatu zase glasove zbirati bodisi javno bodisi tajno; tudi popivanje v to svrhu je bilo strogo zabranjeno. Kdor je bil v rodu s kandidatom v prvih dveh kolenih, ta sploh ni smel zanj glasovati. Meščanom je bilo pristopiti k volitvi novega sodnika po stari navadi o Božiču. Novoizvoljeni sodnik je po dokončani volitvi korakal s trškim pozlačenim žezlom v roki po trgu gori in doli ter se tako v slavu predstavil mokronožskim meščanom. Izvoljenega sodnika je mogla gosposčinska oblast potrditi, če ni bilo zadržkov. V protivnem slučaju se je razpisala nova volitev, ali pa je gosposčinska oblast postavila sama sodnika, če so zahtevale le to posebne okolnosti. Odpraviti so se morale tudi vse slabe navade prigodom volitve. Novoizvoljenemu sodniku je bilo strogo zabranjeno prirejati meščanom gostbe, posebno svojim volilcem in gosposčini; ravno tako pa ni smela gosposčina nič več dajati novoizvoljenemu sodniku za popivanje določenega vedra vina in volilcem po pol bokala žganja. Huda kazen zadene vsakega, ki se v tem pregreši. Razen popivanja ob času volitev so ostale še druge grde razvade v mokronožskem trgu. Tržani so svojim sodnikom, ki so imeli hiše v trgu poklanjali vse, celo deželnoknežje davke, pa naprtili zato večje drugim tržanom. Višja oblast je prepovedala najstrože take krivice med tržani, a da se ne bi moglo to tako lahko ponavljati, so se morali sestaviti točni podatki o premoženju in davku vseh tržanov. Tak popis je morala pregledati gosposčinska oblast ter ga potrditi ali ga dati popraviti, davke povečati ali zmanjšati, a za netočnosti pozvati trško oblast na odgovornost. Tako urejen popis se je odposlal višji oblasti in le ta je potem sama dovoljevala pobirati davek. Zahtevalo se je pa najstrože, da se s temi pobranimi davki gospodari pravično in pametno. Denar z listinami se ni smel nič več puščati v blagajni samemu sodniku, kakor je bila do zdaj navada, marveč je moralo biti spravljeno vse pod dvema ključema; eden od teh se je izročil dvema svetovalcema, drugi pa in blagajna trškemu sodniku. Blagajna se je smela odpreti le v prisotnosti vseh treh oseb. V blagajni se je moral nahajati natančen popis denarja, kolikor ga je prišlo v blagajno in kolikor se ga je izdalo, a vse le z dovoljenjem gosposčinske oblasti. Radi slabega trškega gospodarstva ni bilo dovoljeno niti trškemu sodniku niti meščanstvu brez sporazuma gosposčinske oblasti sprejeti kakšne glav-

nice, založiti posestvu, prodati ali pa v dnevnice uvrstiti, da se tako prepreči dosedanja samovoljna uprava.

Kakor pri deželnoknežjih mestih in trgih tako ni bilo tudi v municipalnem trgu Mokronogu dovoljeno brez posebnega odobrenja višje oblasti še nadalje podeljevati ustanove dijakom na višjih šolah (titulum mensae). Tudi se ni smela občina preobložiti s kakršnokoli drugo ustanovo, napravo ali zalogo. O vseh takih vprašanjih se je morala obvestiti najprej višja oblast, ki je mogla le sama take sklepe odobriti ali odbiti. Ker se je trška občina večkrat zapela v dolgotrajne pravde ter imela pri tem velike stroške, je zabranila višja oblast vsako tožbo, dokler ni bila potreba take tožbe pri njej dokazana. Višja oblast je resnobno opomnila mokronožsko meščanstvo, da naj se drži točno vseh teh določb, kajti v protivnem slučaju jim pretijo hude kazni ne le denarne nego tudi telesne (zapor v mokronožskem kastelu). Trški sodnik in oba svetovalca so bili dolžni pospeševati blagostanje občine in meščanstva ter odvrčati vsako škodo, ki bi mogla nastati vsled netočne uprave. Tako so se večkrat nalagale obsojencem preostre in sebične denarne kazni. Da se take krivice ne bi ponavljale, ni smel sodnik naložiti nobene denarne kazni, a da ni poprej dobil od gosposčinske oblasti za to dovoljenja. Če so se dogodili pa kazni vredni slučajji in bi se bilo dobilo nekoliko denarnih glob, se le te niso smele izročiti kakemu zasebniku ali sodniku kakor do zdaj, nego so se morale zaračunati med občinske dohodke. Ker so se občinski računi vodili do zdaj prav površno ter ni bilo pravega pogleda pri dohodkih in izdatkih, je bilo trškemu sodniku zapovedano, da mora točno sestavljati račune od leta do leta, zapisovati točno dohodke, a vse izdatke dokazati s pobotnicami ter tako urejene račune pripošiljati graščinski gosposčini na pregled in odobrenje vsakega leta. Sodnika bi zadela huda kazen, če se ne bi držal vseh teh novih propisov višje oblasti.

Redarstvene uredbe pa so ostale še nadalje iste kakor do zdaj, a izvaja jih za to postavljeni redarstveni komisar.

(Dalje sledi.)

Razvedrilo.

Izgled. Profesor: „Kako napačno je, soditi notranjščino po zunanosti, kaže knjiga „Olikani Slovencec“ v svinjsko usnje vezana.“

Med posli. Prva dekla: „Ima pa tvoja gospa lepe lase! Ali so njeni?“ — Druga dekla: „So! Ravno pred dvema dnevyoma je plačala brivcu zanje poslednji rok!“

Uganka. A: „Moj sin dobiva sedaj vedno slaba izpričevala, prej pa je bil eden prvih. To je za me uganka, ki je ne morem rešiti.“ — B: „Vzemi šibo v roke, fanta med noge in napravi, kakor otroci na tepežni dan, rekoč: Reši se, reši se!“

Samo denar. „Danes sem v spanji videl silno lepo dekle!“ — Prijatelj: „Pa ima kaj dote?“

Pogojna rešitev. Zastarela gospodična pade v vodo in kriči: „Za božjo voljo, rešite me!“ — Mlad gospod: „Iz vode vas bom že rešil, ne pa iz samskega stanu!“

V kasarni. Korporal: „Muška, vaši gumbi so vsi umazani; svitel je samo tisti, ki ga nimate!“

Zbadljiv odgovor. Stotnik: „Žefran, ali veste, zakaj imajo višji častniki konja? No, ali ne veste?“ — Vojak: „Vem, pa se ne upam povedati!“ — Stotnik: „Le povejte brez skrbi!“ — Vojak: „Zato, ker so za pešhojo predebeli!“

Bahač. „Pa naj še kdo reče, da pri nas dobro ne živimo! Saj imajo moji otroci že vsi putiko!“

Prevelik prijatelj živali. „Odkar sem pristopil društvu zoper trpinčenje živali, sem vselej vesel, kadar me kaka bolha ugrizne.“

Slovnica. Županstvo neke občine na Gorenjskem je dobilo od tvrdke „Bauxit Werke Wechein“, Wecheiner Feistritz in Krain sledeči dopis v razglasitev: „Podpisanek Dr. Albin Viktor Tschinkel, odvetnik in rudarski podvzetnik v Dunaj ima namenjen sojo rudarstvo na vojroni Krain razširati in iše na tist namen nove sklade, prvič Kamen (ruda Bauxita) — premog ino druge rude. — Ino zato prosi vse prebivalce od to občine, ino posestniki, ki vejo od take rude, — da bi prinesli vzglednine, K. Gospodu svetniku Johann Baumgartner, ki je moj družnik in zastopnik na Bohinska Bistrica. Če bo ena taka najdena sklada od ene rude, vredna za prevzet ino za dokopati, dobi našlec od podpisnika do 1000 K v besedih en tisoč kron za povračilo.“ — Če jim je naša ruda dobra, naj bi jim bil še naš jezik!

Ženitna ponudba. Na našo smešnico, ne inserat, objavljeno v št. 28. pod „Razvedrilo“ smo prejeli sledeči dve ponudbi: 1.) „Želja, poročiti se s tako žensko, ki prevozi v eni uri 25 km, me je prignala do tega, da Vas na Vaš inserat se opiraje vprašam za naslov tega čudovitega ženskega nestvora. Prosim, odgovorite na Matasanovega Korlna, pošta Skočidol za Kukovo gor!“ — 2.) V Vašem cenjenem inseratu sem bral, da se želi poročiti kolesarica, ki prevozi 25 km na uro. Jaz prevozim 26 km na uro. Ako bi se tudi ona potrudila, da bi toliko prevozila, potem sem pripravljen njo vzeti... — Naslov od te resne ponudbe daje dotičnim kolesaricam upravništvo Dol. Novic in sicer samo ustmeno.

Loterijske številke.

Gradec, 17. julija 6 14 55 82 69

Šolske in druge knjižnice

lahko pošljejo knjige v vezavo v pol platno, ker jim lahko hitro postrežemo. Tudi molitveniki se sprejemajo v priprosto prevezavo.

Knjigoveznica J. Krajec nasl. v Novem mestu.

POZOR!

Vse nabiralke ženskih las opozarjam, da plačam od 15. julija še višjo ceno za zmešane lase. Kite iz lastnih las izdelujem. Opozarjam, kdor potrebuje Burgit, izvrstno sredstvo proti kurjim očesom, naj si ga kupi, ker ga primanjkuje, ravnotako drugih toaletnih stvari. Barvilo za lase „Kraljica vseh barvil“ je še v zalogi. I. Svetec, izdelovalec kit, Rudolfovo, glavni trg.

Kupujejo se: suhe borovnice, črešnje in letošnje gobe.

Ponudbe z navedbo množine in cene na tvrdko

Josipa Val - Ljubljana.

OPEKO za zidanje

okoli 40.000, ima na prodaj Franc Kondrič (Čampa) v Novem mestu.

Barva za obleke.

OBLEKA pobarvana izgleda in nadomesti novo samo tedaj, če se resnično le z najboljšo, stanovitno in barvo pobarva. Vsak si lahko sam doma brez truda in stroškov pobarva obleko ali kaj drugega, naj si bo iz kakršnegakoli blaga. Najmanj se pošlje že 10 zavit. pošt. navodilom za K 10-20. Trgovci 100 zavit. K 40, 1000 zavit. K 35 za vsakih 100 zavitkov. A. Postržin, Commission «Mehlata», Graz, Steyregg. 60/II.

Mlinska sita za kmečke mlino

za mešano in fino moko, zelo trpežna. Nikako vojno blago. Pošlje proti povzetju. Eksp. J. G., Smladnik, Gorenjsko.